

Roepactiviteit van een Kwartelkoning *Crex crex* gedurende opkomend en weer verwaaiend onweer

Ate Dijkstra

Kwartelkoningen staan bekend vanwege hun nachtelijke roepactiviteit, maar kunnen ook overdag veelvuldig roepen, getuige het exemplaar dat op 29 juni 2010 gedurende meer dan drieënhalf uur kon worden geprotocolleerd.

Op 29 juni 2010 liep ik een stukje langs de Drentsche A. Plotseling hoorde ik de onmiskenbare roep van een Kwartelkoning. Het was 13:02 uur. Tot 13:28 legde ik alleen vast wanneer hij begon te roepen. Om 13:29 besloot ik om zowel de roepfrequentie, het aantal keren dat achter elkaar de strofe "crex-crex" werd geroepen, en het tijdsinterval tussen de roepsessies te noteren. Rond 14:30 werd het onweersachtig. Ik nam het besluit om de waarnemingen te continueren om te zien of die onweersdreiging ook leidde tot verandering in roepactiviteit. De waarneemsessie werd om 17:22 afgesloten. De Kwartelkoning bleef daarna gewoon doorroepen. De tijden zijn geklokt met een stopwatch. Omdat zowel moest worden geklokt, afgelezen en genoteerd kan er sprake zijn van kleine tijdsafwijkingen. Op 30 juni kwam ik om 16:00 nogmaals op dezelfde locatie. Ook toen riep de Kwartelkoning volop. Hij trok zich daarbij overigens niets aan van het lawaai dat een groep enthousiaste pubers produceerde tijdens zwemactiviteiten bij een brugje over de Drentsche Aa.

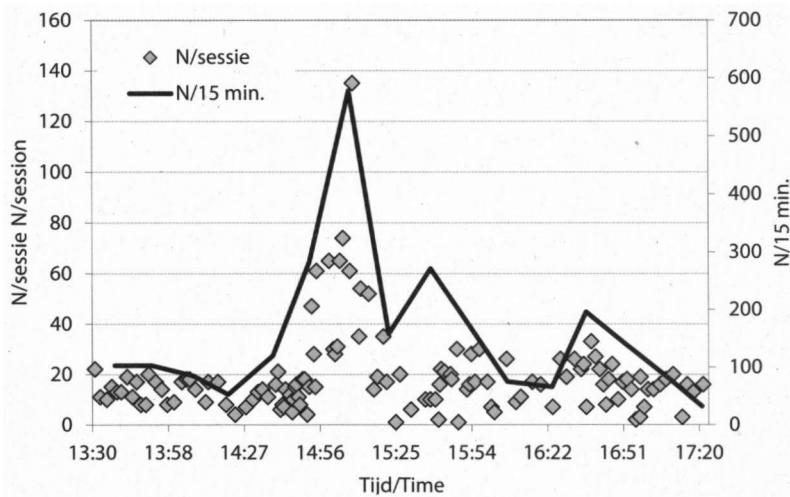
Weersomstandigheden

De maximum temperatuur op 29 juni was 26.9°C (weerstation Eelde). Ik had zelf de indruk dat het lokaal nog een stukje warmer was en schatte de temperatuur op zeker 30°C.

Om 13:00 uur was volop zon. Rond 14:00 stak even een harde wind op. Rond 14:30 werd de lucht steeds onrustiger en onweersachtig. Om 14:50 was sprake van veel wind en werd de lucht in het noorden steeds dreigender. Het werd broeierig warm. Rond 15:00 was er sprake van een sterk dreigende lucht. Ongeveer om 15:30 werd het minder broeierig en verwaaide de bewolking wat. Om 15:40 vielen er enkele spatten regen maar werd het ook direct weer droog. Ook begon het in het zuiden te dreigen. Tussen 15:50 en 15:54 regende het even hard. Daarna werd het min of meer weer droog. Om 16:14 begon het opnieuw licht te regenen. Van 16:17–16:20 regende het weer wat harder. Daarna werd het vrijwel droog. Om 16:46 werd het weer licht en zong een wiewaai in het nabijgelegen bos zijn jodelied. Tot een echte onweersbui kwam het dus niet.

Resultaat

Tussen 13:02 en 13:29 was acht keer sprake van roepactiviteiten. In die periode is geen roepfrequentie vastgesteld (aantal keren dat "crex-crex" werd geroepen). Vanaf 13:29 is dat wel gedaan en in Figuur 1 is te zien dat het aantal malen dat "crex-crex" per roepsessie sterk samenhangt met het aantal malen dat de roep per 15 minuten werd gehoord. Dat betekent dat bij langere sessies het interval tussen sessies navenant korter werd. Rond 15:00 namen de roepactiviteiten duidelijk toe en is zelfs één keer 135 keer achter elkaar gecrext en binnen een periode van 15 minuten liefst 578 maal. Kort daarna, rond 15:40, bij de eerste regendruppels werd relatief frequent geroepen, maar in kortere sessies. Daarna nam de roepfrequentie af.

Figuur 1. Lengte van sessies (aantal malen "crex-crex") en aantal crexen per 15 minuten gedurende de waarnemperiode op 29 juni 2010. *Length of calling session (expressed as number of "crex-crex") and number of crexes per 15 minutes during the observation period on 29 June 2010.*

Discussie.

De roepactiviteit van de Kwartelkoning vindt vooral 's nachts plaats. In Drenthe ligt de piek tussen 23:15 en 24:00 uur (van Dijk, 1998). Ook wordt de Kwartelkoning overdag roepend waargenomen. Mijn Kwartelkoning riep zelfs fanatiek overdag en was zijn roep tussen 13:02 en 17:22 vrijwel constant te horen. Dat levert een roepperiode van minimaal 4 uur en 20 minuten op. Aangezien mijn Kwartelkoning al aan het roepen was toen ik arriveerde en bleef doorroepen toen ik wegging is de werkelijke roepperiode langer. In 1998 werd in Drenthe een roepperiode van 4 uur en 13 minuten geklokt (van Dijk, 1998). Mijn Kwartelkoning reageerde op een dreigende onweersbui met zowel een langere roepactiviteit als kortere intervallen tussen de roepactiviteiten. Het is natuurlijk op basis van één waarneming niet mogelijk om te stellen dat de roepactiviteiten van de Kwartelkoning groter wordt bij dreigend onweer. Onmogelijk is het echter niet want er zijn wel meer vogelsoorten die bij dreigend onweer reageren met verhoogde roep- of zangactiviteiten. Wat de Kwartelkoning betreft heb ik daarover echter niets kunnen vinden. De Drentse Aa Kwartelkoning komt wel in aanmerking voor de serie (boer) Kwartelkoning zoekt vrouw.

Calling frequency of a Corn Crane *Crex Crex* during an approaching/fading thunderstorm

On the warm afternoon of 29 June 2010 protocols were made of a calling male Corn Crane between 13:30 and 17:15 h. The weather was warm (probably above 26.9°C). Initially the weather was sunny and calm, but around 14:00 there was a short wave of strong wind. From 14:30 the weather became increasingly unstable and at 14:50 windspeed again increased. The sky in the north turned darker. Around 15:00 it was sultry and the thunderstorm seemed to be very near. At 15:30 the sky became lighter and at 15:40 fell some drops of rain. Between 15:50 and 15:54 there was an intense short shower and between 16:14 and 16:20 it rained a little. The Corn Crane called almost continuously during the observation period with a slightly moderating frequency in producing calling sessions. The number of calls (“crex-crex”) however sharply increased around 15:00, when temperature was still high and the atmosphere was most sultry (Figure 1). After the first rain sessions became shorter, but occurred with short intervals between them, resulting in a still high number per 15 minutes. Later the calling intensity decreased.

Literatuur

Van Dijk A.J. 1998. Kwartelkoning *Crex crex* onder mijn raam: over trefkansen van roepende mannetjes. Drentse vogels 11:11-20.

Adres:

Dobbenwal 62, 9407 AG Assen, zwaan.dijkstra@hotmail.com

Foto 1. Overzicht van het gebied waar de Kwartelkoning riep. Drentse Aa, 29 juni 2010 (Ate Dijkstra). *View over the area where the Comcrake was heard calling. Drentse Aa, 29 June 2010.*

